https://nrat.ukrintei.ua/masovi-vidklykannya-statej-hto-vidpovidaye-za-proval-redakczijnoyi-polityky/

МАСОВІ ВІДКЛИКАННЯ СТАТЕЙ: ХТО ВІДПОВІДАЄ ЗА ПРОВАЛ РЕДАКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

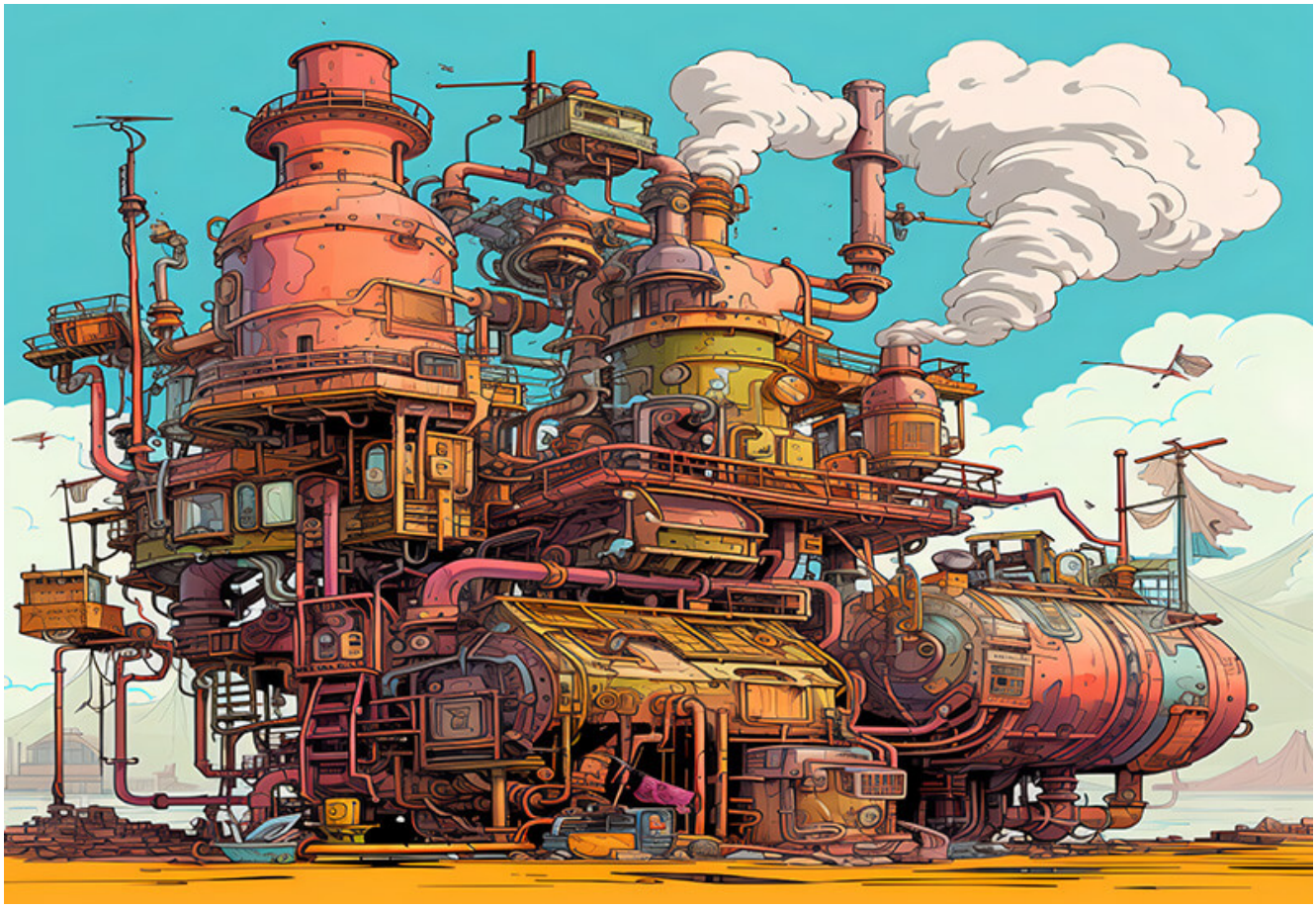

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джона Росса «Хто винний у нещодавньому сплеску відкликань статей у журналі?».

У ній міститься аналіз масового відкликання 161 статті у журналі Science of the Total Environment (Stoten), що належить видавництву Elsevier. Зазначені відкликання відбулися упродовж чотирьох тижнів у серпні–вересні, причому близько чверті цих відкликань було пов'язано з одним маловідомим дослідницьким центром в університеті Сіднея. Чи можуть редактори, які щороку опрацьовують сотні рукописів, ефективно контролювати конфлікти інтересів та зміни авторства? Чи можуть видавці принципово змінити систему роботи? Stoten за останнє десятиліття збільшив обсяги публікацій удесятеро й увійшов до числа найпродуктивніших журналів світу за гібридними показниками обсягу та якості. Проте репутаційні тріщини з'явилися не сьогодні. У 2020 році журнал опублікував широко розкритиковану статтю, яка припускала, що COVID-19 можна запобігти використанням магнітних полів нефритових амулетів традиційної китайської медицини. У листопаді 2025 року іспанське видання

El País пов'язало проблеми журналу з призначенням іспанського хіміка Дамії Барсело одним із головних редакторів. У грудні 2024 року Elsevier за один день відкликав 38 статей Stoten, оскільки автор бразильський еколог Гільєрме Малафайя подав 75 «фіктивних» рецензій від імені інших дослідників. Малафайя заперечував провину, припускаючи злам свого інституційного акаунта, і запитував, чому авторів карають за недоліки редакційної системи. У листопаді 2025 року Clarivate виключила Stoten з баз Web of Science, позбавивши журнал імпакт-фактора. Elsevier оголосив про серйозне розслідування можливих порушень журналом політики щодо публікацій. Більшість із 161 статті, відкликаних у серпні–вересні, були зняті через «підозрілі» зміни в списку авторів між первинною подачею та переглянутою версією після рецензування. В одному випадку 22 з 26 імен авторів з'явилися лише на етапі ревізії. Авторство фіксує відповідальність за роботу, але є ситуації, коли суттєві зміни неможливо пояснити і важко підтвердити, хто саме зробив внесок у підготовку роботи і хто стоїть за висновками. Десятки інших статей відкликали через спільні публікації з редакторами, які розглядали рукописи, та їхніми авторами. Були й випадки додавання десятків нових цитувань на етапі коректури, самоплагіату, фрагментів, що «відхиляються від стандартної технічної термінології», ознаки використання штучного інтелекту для маскування запозичень. Такі практики називають «edit-for-pal» (редагування «для своїх») або «паранаукою»: дослідники редагують, рецензують і «переробляють» роботи один одного, взаємно передаючи незаслужене авторство, щоб підвищувати власні метрики, від яких залежить академічна кар'єра. Професор екологічної інженерії Університету технології Сіднея був редактором 30-ти відкликаних статей і співавтором ще двох. Багато рукописів, які він редагував, зняли через його часті спільні роботи майже з 20 співавторами з Китаю, Індії, В'єтнаму та Австралії. Дві статті, де він був співавтором, відкликали через «тривалу співпрацю» з Барсело, який їх редагував. Редактори виправдовуються, переносячи відповідальність на самих авторів, зосередженням переважно на технічному змісті, відсутністю маркерів з боку системи перевірки змін, відсутністю стандартного чекліста. Порушники зазвичай переважно заперечували навмисні порушення і наголошували, що не обирали редактора та не керували процесом подання. Експерти з питань дослідницької доброчесності вважають, що порушення авторства — одна з найчастіших проблем в австралійських університетах. Іноді престижних дослідників додають без їхнього відома, щоб полегшити проходження рецензування; іноді молодших дослідників змушують брати на себе авторство без реального внеску. Такі практики, за словами Барнетта, дедалі більше нормалізуються, бо без них кар'єра здається неконкурентоспроможною. У ширшому контексті дискусій про якість наукових публікацій та роль видавництв провідною стає проблематика зростання обсягів публікацій, залежності кар'єр від метрик, здатності редакційних систем виявляти конфлікти інтересів, маніпуляції з авторством та інші форми «паранаукової» активності.

Детальніше:
https://www.timeshighereducation.com/depth/who-blame-journals-recent-glut-retractions

Фото: pixabay.com

#НРАТ_Усі_новини #НРАТ_Науковцям_новини #НРАТ_Освітянам_новини #НРАТ_АкадемДоброчесність #НРАТ_Бібліотекарям #НРАТ_НауковіВидання_новини #НРАТ_TimesHigherEducation

2026-10-27

Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію академічних текстів